

OBMOWA (70) *sb f*

Teksty nie oznaczają ó; pierwsze o prawdopodobnie jasne (tak w ob-); a jasne.

sg N obmowa (7). ◇ G obmowy (11). ◇ D obmowie (1). ◇ A obmowę (20). ◇ I obmową (5). ◇ L obmowie (2). ◇ pl N obmowy (5). ◇ G obm(o)w (6). ◇ A obmowy (10). ◇ I obmowami (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

1. *Mówienie źle o kimś, oszczerstwo, potwarz; detractio Vulg; oblocutio, obtrectatio, sugillatio Cn (28) : ARTáxerxes Perłki Krol gdy mu powiedzeli/ Iż o nim dwa niedobrze wżędy mówić mieli. Połłał im wnet przywiley (marg) Obmowy. (–) RejZwierz 12; Obmową tak się brzydził/ iż skoro kto mówić o kim złe chciał: wnet go z fukał/ y iako kámieniem wíta iego zátkał. SkarŻyw 572, 100, 107, 292; [grzechy] Przeciwno Ołmemu [przykazaniu] [...] Obmowy/ ábo ich słuchanie z pochwaleniem. Połządzania skwapliwe. LatHar 118.*

obmowa czyja (2): RejPos 172v; Ale od tej Przedmowy X.K. z łtrony obmowy iego przyłtapiemy iuż ku rzeczy którą tego dowieść chce/ iż nie Papież iest Antychriftem/ ále iako táme mówi/ Herefiárchowie etc. CzechEp 326.

W połączeniu szeregowym (10): GlabGad N6v; vprzeymość towarzyšką miłuiąc/ nienawiść/ zazdrość/ obmowy/ połządzania/ dáleko od siebie oddalał. SkarŻyw 298; Cierpliwy ná obmowy y części wwołczenia y łzemrania [!]. SkarŻyw 483 marg, 4, 98, 141, 483; Abowiem się boię [...] áby śnać łpory/ zazdrości/ gniewy/ zwády/ obmowy/ łzemrania/ nádymania/ rołtyrki [contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractioes, susurratioes, inflationes, seditiones] nie były między wami WujNT 2.Cor 12/20; SkarKaz 638b; Piotr ś. vpomina/ (ábyłmy łkładáli wólzłaką złość/ y zdráde/ y obłudność/ y zazdrości/ y obmowy:) á my tego pełni. SkarKazSej 675a.

Zwroty: »obmowę cierpieć« (2): Boże day nam taką łkromność/ gdy obmowj podobno słufźnie cierpiem. bo potwarzj á kto dziś zmiłczy? SkarŻyw 243, 483.

»obmowę czynić« (1): towarzyłzy iego/ widząc iż nań Pan łáfkaw/ wielkie mu krziwdy/ obmowy/ wragánia czynili/ y policłki częłte dawali. SkarŻyw 98.

Wyrażenia: »fałszywa obmowa« (1): Ty słowá [psalmu] łą przeciwno onym potwarcom ktorzy byli ná dworze Saulowym/ á ktorzy podułzczáli y ine z łudu przeciw Dawidowi fałzywemi obmowámi. BibRadz I 298d marg.

»obmowa ludzka« (1): Wdowá rychłó po pogrzebie/ [...] zá mąż idź wolá miáła/ Iedno iże się łromáła. [...] Kmotrá iey gdy to baczyłá/ [...] Nie kazála się iey łrołkác/ A obmowy ludzkiey niedbác. BierEz R4v.

Szeregi: »obmowa i posądzanie« (1): Ian S. Pátryárchá [...] złe^{go} mniemania do łercá [nie] przypułcił. Y wiele innjch z Alexándryey [...] okołó obmowy y połządzania wíetłżá przełtrogę y pilność mieli. SkarŻyw 108. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»(nie) pošmiech (a. násmiewisko) abo (ani) obmowa« [szyk 1:1] (2): [O spowiedzi] Nie dla pošmiechu áni dla obmowy/ ále dla lekárłtwá y rozgrzełzenia pewnego. KarnNap C4v; LatHar 115.

»obmowa i potwarz« (1): [św. Paweł] Wylicza obmowy y potwarzy niektorych. BibRadz Rom 3 arg.

»powiełci a obmowy« (1): Iuż nie tylko ábyś požádać miáł/ ále owłzem zákrzywác á pošłáchćác będziefz káždy łtan bliźniego łwego/ by się też dobrze y w czym wniółł powiełciámi á obmowámi

fwemi/ iuż nie thylko ábyś fie miał mścić iákiem okrucieńftwem/ zá iáki vpadek iego/ ále owfzem odpuścifz mu wfzytko/ iefliże fie vpokorzy przed tobą. *RejPos* 172v.

»obmowa a (i) szemranie« (2): [*Nikodem*] nie śmiał iáwnie á befpiecznie okázác fie w tym [*tn.* okazać zainteresowanie dla nauki Jezusa]/ dla vrzędow fwoich/ á dla obmow á fzemránia ludzkiego. *RejPos* 152; *SkarKazSej* 693a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»uszczypka i obmowa« (1): Od włafnego brátá Aaroná/ y fíoftroy rodzoney Máryey/ wfzczypki y obmowy/ o iákąś żonę Murzynkę/ ćierpiał *SkarŻyw* 483.

2. Obrona, usprawiedliwienie; *excusatio* *Modrz*; *apologia* *Calep*; *defensio*, *ratio* *Vulg* (31) : *GroicPorz* mm; *BibRadz* *Gen* 19 arg; A tak mam zá tho iż człowiek bączny wfzytko to moje położenie/ y obmowę w dobre obroći/ áni tego gánić będzie/ iżem ią y thu/ y owdzie cożkolwiek fwego przyłożył *Górndworz* B6; *RejZwierc* 36v; *Apologia* — Obmowa, obroną rzeczy, znowu odpowiedz. *Calep* 82a; *WujNT* 2.*Cor* 7/11.

obmowa do kogo (2): MEżowie brácia y oycowie/ fluchayćie tey którą teraz do was czynię obmowy [*audite quam ad vos nunc reddo rationem*]. *WujNT* *Act* 22/1. Cf *obmowa czyja do kogo*.

obmowa około czego (1): Przodkyem Krol ye^{go} M. ma za dobrze panv Woyewodzie ysz wfdzieczne przyał od Krola ye^{go} M. obmowe około danya abo poziczanya pvenyedzi *LibLeg* 10/120v.

obmowa czyja [*w tym: pron poss* (6), *ai poss* (1), *G sb* (1)] (8): *RejKup* aa2, aa2v; *HistLan* A4; Wdzyęcznyfz to mąż co fye nád drugim zmiłue/ [...] Ten gdy przydzye przed łád z obmową fwą wfłędzye/ Iuż ná wyeki wyeczne poruflon nye będzie. *LubPs* Z5; A gdy cie fwiáth niewinnie nágrawác będzie/ małz obmowę Pána fwoiego: Iż iefliże ia zle co mówię/ day o thym/ [...] fwiádectwo fwoie: á ieflimći nic nie winien/ á czemu mię bijeśz ábo prześláduiefz. *RejPos* 336, 328v; *ModrzBaz* 21. Cf *obmowa czyja do kogo*.

obmowa czyja do kogo (1): MEżowie brácia y oycowie/ fluchayćie tey którą teraz do was czynię obmowy (*marg*) fluchayćie moiey do was teraz obmowy (–). *WujNT* *Act* 22/1.

W przeciwstawieniu: »abo przyznanie, abo obmowa« (1): iefli kogo do ćiebie táiemnie ofkárzono/ pátrzayże tego/ żebyś ofkárzonego/ [...] nápomionął/ á iego ábo przyznánie/ ábo obmowę [*vel confessionem vel excusationem*] wysłyfzał *ModrzBaz* 21.

Zwroty: »obmową bronić« (1): zá czáłú Ciceronowego zá hániebną rzecz miano tániec/ który gdy Murenie miałto przymowki záđano/ niezdáło się Ciceronowi/ áby go obmową iáką bronił [*non eam excusatione defendendam putavit Cicero*]/ ále zgoła tego przáł *ModrzBaz* 55.

»obmowę (u)czynić; obmowa uczyniona« [*w tym: przed kim* (2), *komu* (1), *przeciw czemu* (1) = *rationem reddere* *Vulg* [*szyk zmienny*] (12; 1): OBmovi Scheraffedina przeciw zeznanyv Rayeczkiego przed pani vczynyone *LibMal* 1548/144; Na to gdzie myeny ze po fchpyegierftwy a nye po kupieczthwy yezdza thakowa obmową cziny. ze Mathis Rayeczki wthem ye fáłfchiwy pomowya. *LibMal* 1548/144v; A tak iż się nam IchM usprawiedliwić nie chcą ani obmowy żadnej słusznej uczynić, tedy nie rozumiemy, którą zwierzchnością to im czynić przystoi. *Diar* 45; *DiarDop* 100; A przetoż Alexánder gdy ręką milczenie vczynił/ chciał vczynić obmowę przed ludem [*Alexander concutiens manum volebat rationari populo*]. *BibRadz* *Act* 19/33; *BielKron* 252; *RejZwierc* 96v; *CzechRozm* 77; *NiemObr* 41; *WujNT* *Act* 19/33, 22/1, 26/1, 24.

Wyrażenia: »obmowa o sobie« = *obrona siebie* (1): Piotr będąc obwiniony/ od wżytkiego zboru Ierolimfkiego/ z pokorą o łobie obmowę czynił *NiemObr* 41.

»obmowa pokorna« (1): [*X.K. w kazaniu czarty ze smyczy spuszcza*] chociażci to czyni *cum quadam culpa deprecatione*, z nie iąką obmową pokorną: ále tym te⁸⁰ przed Bogiem nie zmáże. *CzechEp* 105.

»obmowa prawna« (1): [*Jan Zborowski*] Prziwileiem Alexandra Krola/ bronic chciał łpotwarzonych braciei ale [*król*] *surdis auribus* tego łluchal/ y nieprzijał obroni iego/ [...] zagniewani zadržnych obmow prawnych łluchac niechciał/ tilko woli łwei y vmifłowi łofic vtzinic. *PapUp* I.

3. Przemowa, mowa (5) :

obmowa do kogo (1): Obmowá do Rulakow y Podolan. *PapPan* Cc3v.

obmowa czyja (2): 39. Obmowá tego co ty kłięgi pifał. *BibRadz* 2.*Mach* 15 arg; *BudNT* c4v.

Zwrot: »uczynić obmowę« (2): [*łługa*] wnet przedárowána/ vczyniwlzy naprzod obmowę/ poda łiftek/ poda vpominek od miłego/ y dołóży łitownemi łłowy/ iáko nieborak náder bárzo miłuię *GórDworz* Bb4; *CzechEp* 412.

Wyrażenie: »obmowa okrágła« (1): Lecż iednák vczyniwlzy Dionifius tę obmowę okrágła, przedsię tak dáley rzecż łwá wypráwuie *CzechEp* 412.

4. Omówienie (2) :

obmowa do kogo o czym (1): Do tegoż Czytelniká o przypiskoch y omyłkach/ obmowá. *BudBib* c4.

Zwrot: »obmowę [*czego*] uczynić« (1): Przetoż spisek odłóżenia egzekucyi skorygowawszy, który na końcu wypisan, obmowę wszyćkie(go) tego ku nim uczynili *Diar* 32.

5. Umowa, ustalenie (2) :

obmowa dla czego [= *dotycząca czego*] (1): przitim też bila obmowa dla pyączy tyłfyeczi owyecz Turczina Smayłowych. *LibLeg* 11/108.

Zwrot: »obmowę uczynić« (1): zeby o przyięciu Nizowcow na łłuzbę KIM y daniu piędędzy im y sukna. Basza albo Cesarz wiedział. Dopiero za tym obmowę vczynic tym ze sposobem *ActReg* 122.

6. *Może: Projekt, propozycja* (2) : A tak my na tej obmowie przestać nie możemy prze to, ale prosimy, aby nas KIM opatrować raczył z skarbu koronnego *DiarDop* 114.

Zwrot: »czynić obmowę [*do czego*]« (1): na tej obmowie, którą KIM czynić raczy do poborowych piędędzy nam ukazując. przestać nie możemy. *DiarDop* 113.

Synonimy: 1. *osoczenie, posądzienie, posromocenie, potwarstwo, potwarz, sromocenie, urąganie, uwłóctwo, uwłóczenie, zelżenie, zesromocenie*; 2. *apologija, obrona, odpowiedź*; 4., 5. *namowa*.

Cf **OBMOWIENIE, OBMOWISKO, OMOWA**